

60 הגמרא דנה בפסול בני הרפניא: ותיב רב המנונא קמיה דעולא, וקא
 61 תני בשמעתא - והיה מקשה קושיות לפניו. אמר עולא על רב
 62 המנונא, מה נכרא ומה נכרא - מה גדול איש זה ומה רב כוחו, אי
 63 לאו דהרפניא מאתיה - לולי שער מגוריו היא 'הרפניא' שאין
 64 אנשיה מיוחסים. אכסוף - התבייש רב המנונא מדברי עולא. אמר
 65 ליה עולא, כסף גלגלתא להיכא יתבת - לאיזה עיר אתה משלם
 66 את כסף מס הגולגולת. אמר ליה רב המנונא, לעיר 'פום נהרא' אני
 67 מעלה את המס. אמר ליה עולא, אם פן משום נהרא אתה, ואיך בן
 68 הרפניא.

69 שואלת הגמרא: מאי 'הרפניא', ועל שם מה היא קרויה בן. אמר רבי
 70 זירא, 'הרפניא' היא נוטריקון של 'הר שהכל פונין בו'. שכל
 71 הפסולים שאינם מוצאים לישא אשה, הולכים לשם. לפי שאנשי
 72 מקום זה אינם מיוחסים ומתחתנים עם הפסולים. כמתניתא תנא,
 73 כל אדם שאין מפור את יחס משפחתו ושכמו ולכן אין רוצים
 74 להשיאו אשה, נפנה לשם והם מסכימים להתחתן עמו.
 75 אמר רבא, והרפניא זו היא עמוקה ורעה יותר משאול (-גינהם).
 76 שבשאל נאמר (דחשע יג ד). 'מיד שאול אפדם, ממות אנאלם', שיש
 77 ליושבי השאל תקנה, ועתיד הקדוש ברוך הוא לפדותם משם.
 78 ואילו פסול ידוהו של בני הרפניא לית להו תקנתא, אלא לעולם
 79 ישארו בפסולם.

80 הגמרא מפרשת את סיבת פסולם של בני הרפניא: פסולי דהרפניא
 81 הוא משום שהיא קרובה למישון, והיו מתערבים בה פסולי דמישון.
 82 ופסולי דמישון הוא משום שהיא קרובה לתרמוד, והיו מתערבים
 83 בה פסולי דתרמוד. פסולי דתרמוד עצמם פסולים משום עבדי
 84 שלמה שנשאו להם נשים מבנות ישראל והתיישבו שם,
 85 וצאצאיהם נעשו ממזרים, כמבואר לעיל. והיינו דאמרי אינשי,
 86 קבא רבא וקבא זוטא - איפה גדולה ואיפה קטנה, כלומר כל
 87 הפסולים הקטנים והגדולים, מייגדר אויל - כולם מתגלגלים
 88 והולכים לשאול, ומשאול מתגלגלים לתרמוד, ומתרמוד מתגלגלים
 89 למישון, וממישון מתגלגלים להרפניא.

הדרן עלך חמש עשרה נשים

פרק שני - כיצד

משנה

92 שנינו בתחילת המסכת, שאין אשת המת נופלת ליבום לפני אחיו
 93 שנולד לאחר מיתתו. לפיכך אשת אח זה שלא היה עם היבם
 94 בעולמו אסורה עליו משום ערות אשת אח שאין בה מצות יבום,
 95 שהיא בכרת. וכן פוטרת את צרתה וצרת צרתה מיבום וחליצה,
 96 כדין כל העריות. אלא שבאותה נפילה שמהאח הראשון אין מקום
 97 לפטור צרה, שהרי מלכתחילה אסורות עליו כל נשות אחיו,
 98 ופטורות ממנו מיבום וחליצה משום אשת אח שלא היה בעולמו.
 99 ולא נאמר פטור צרה באשת אח שלא היה בעולמו אלא בנפילה
 100 אחרת. ומבארת המשנה שלפנינו מציאות זו.

101 כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו פוטרת את צרתה, הרי שהיו
 102 ראובן ושמעון שני אחים יחד בעולם, ונשא ראובן את שרה
 103 ושמעון נשא את רבקה, ומת אחד מהן (-ראובן) בלא בנים, ונפלה
 104 שרה ליבום לפני שמעון, וקודם שייבמה נולד להן אח ששמו לוי,
 105 ואחר כך ייבם שמעון האח השני את שרה אשת אחיו ראובן
 106 המותרת לו, ואחר כך מת שמעון בלא בנים, ונפולות שרה ורבקה
 107 לפני לוי ליבום (צירוף א), שתיהן פטורות מיבום וחליצה. שרה
 108 היבמה הראשונה שהתייבמה לשמעון יוצאה ונפטרת מדין יבום
 109 ללוי משום שהיא אשת אחיו ראובן שלא היה בעולמו, ורבקה אשת
 110 שמעון השנייה אסורה ללוי משום שהיא צרתה של שרה אשת
 111 אחיו שלא היה בעולמו.
 112 ואין זה אלא כשכנס שמעון קודם מותו את שרה אשת ראובן
 113 ביבום גמור מן התורה, שעל ידי כך נעשית רבקה אשתו השנייה,
 114

1 זו תריב, יתה גוון זו גינקה, וערי מדי זו תכריתיה (-הערים
 2 שסביבותיה). ואמרי לה - ויש אומרים, 'ערי מדי' זו ניהר
 3 ותכריתיה. שואלת הגמרא: תכריתיה מאן - מי הן. אמר שמואל,
 4 כרף מושבי וחידיקי ודומקיא, אלו הן חברותיה.
 5 הגמרא מביאה את שיטתו של רבי יוחנן בבני מקומות אלו: אמר
 6 רבי יוחנן, וכולן לפסול - כל בני המקומות האלו בחשש ישראל
 7 ממזרים הם, לפי שנטמעו שם בני עשרת השבטים בין העובדות
 8 כוכבים ונשאו אותן לנשים. ובניהם היו ישראל כשרים, ולא
 9 כמבואר לעיל שישראל הבא על נכרית הולד ממזר, אלא משום
 10 שלא נזהרו בנים אלו באיסורי עריות ונשאו את קרובותיהן רוב
 11 בניהם הם ממזרים.

12 הגמרא חוזרת לדברי רב יהודה לעיל (טז): לאחר שהביא רב
 13 יהודה את מימרת רב אסי שעובד כוכבים שקידש בת ישראל בזמן
 14 הזה חוששים לקידושו, המשין ואמר, כי אמרתה קמיה דשמואל
 15 - כשאמרת את דברי רב אסי אלו לפני שמואל, אמר לי, הלא
 16 נאמר (דברים א) 'ולא תתחתן עם, בתך לא תתן לבנו, ובתו לא תקח
 17 לבנה. כי יסיר את בנה מאחרי, ועבדו אלהים אחרים'. ומכאן שכן
 18 בנה הקרוי 'בנה' תבא מן בתך הישראלית, קרוי 'בנה', ועליו נאמר
 19 שיסיר אותו אביו הנכרי מאחרי ה'. ואולם אין בן בנה תבא מן
 20 העובדת כוכבים קרוי 'בנה' אלא 'בנה'. שהרי על נכד זה לא נאמר
 21 שתסיר אשת בנה הנכרית את 'בנה' כדרך שנאמר בן בתך
 22 שנישאה לנכרי, והוא משום שכן זה מתייחס אחר אמו הנכרית
 23 ואינו קרוי בנה. ומכאן מוכח שיהדותו של הולד נקבעת אחר אמו
 24 ולא אחר אביו. ואם כן אין לחשוש בעובד כוכבים בזמן הזה שמה
 25 אביו מבני עשרת השבטים ואמו נכרית, משום שהוא נכרי לכל
 26 דבר.

27 מקשה הגמרא: מדוע לא חושש שמואל לקידושין אלו, והאיכא
 28 - והרי ישן את בנות עשרת השבטים שנישאו לעובדי כוכבים
 29 שבניהן ישראלים, ואמר רבינא, מכך שהזהירה התורה 'בתך לא
 30 תתן לבנו כי יסיר את בנה מאחרי', שמע מינה שכן בתך תבא מן
 31 העובד כוכבים קרוי 'בנה'. שהרי התורה קוראת לבן בתך זה 'בנה',
 32 ככתוב 'יסיר את בנה מאחרי', כלומר את בנו שהוא בן בתך. הרי
 33 לנו כי בן זה מתייחס אחר אמו הישראלית, ולא אחר אביו הנכרי.
 34 ואם כן יש לחשוש לקידושי עובד כוכבים, שמה אמו מבנות
 35 עשרת השבטים וישראל ממזר הוא.

36 מתרצת הגמרא: ממידי דתנא דהוא דא איצטרוני אצטרו -
 37 בקלה בדידנו, שאותן בנות עשרת השבטים שגלו בגלות אשור
 38 נבקע רחמן ונעשו עקרות, ועל כן אין לחשוש שמה בני מקומות
 39 אלו הם צאצאיהן של אותן נשים.
 40 הגמרא מביאה את דברי שמואל בלשון אחרת: איכא דאמרי -יש
 41 אומרים] שאמר רב יהודה, כי אמרתה את דברי רב אסי קמיה
 42 דשמואל, אמר לי, לא זו משם בית דין שבאותו הדור עד שעשאו
 43 לבני עשרת השבטים כעובדי כוכבים גמורים, והפקיעו את
 44 קידושיהם. שכן נאמר בהם (דחשע ה א), 'פח' בנהו כי בנים ירדו'.
 45 לפיכך אף אם מבני עשרת השבטים הוא, קידושו כקידושי עובד
 46 כוכבים ואין חוששים להם.

47 הגמרא מביאה עוד מדברי רב יהודה בענין בני תרמוד: ותיב
 48 (-ישב) רב יוסף אחוריה דרב כהנא, ותיב רב כהנא קמיה (-לפני)
 49 דרב יהודה, ותיב רב יהודה וקאמר, עתידין ישראל העבדי יומא
 50 מבא כי תרבא תרמוד - עתידים ישראל לעשות יום טוב כשתחרב
 51 תרמוד, משום שאנשיה ממזרים, ומתערבים בתוך הקהל וגורמים
 52 להרבות פסולים בישראל. מקשה הגמרא: והא תריב - והרי
 53 תרמוד כבר נחרבה. מתרצת הגמרא: תהיא שנחרבה 'תמוד' תואי
 54 והיתה, אבל תרמוד עדיין לא נחרבה.
 55 הגמרא מביאה תירוץ נוסף: רב אשי אמר, היינו תרמוד היינו תמוד,
 56 ועיר אחת היא. אלא שלא חרבה לגמרי, וכל אימת שמקצתה
 57 חרבה אפסולי הוא דמכפיל - מכפילה היא את עצמה בחלקה
 58 האחר. תריב מהאי גיסא איתבי מהאי גיסא (-אם נחרב צד זה נבנה
 59 הצד האחר), ואי תריב מהאי גיסא, איתבי מהאי גיסא.

ידי כהן צדק שזכרו רבותינו במסכת סוכה מכלל ארבעה חרשים שראה זכר' והוא מן הכהנים מזרע אהרן כמו עזרא אע"פ שאחרים לא פירשו כן ולעולם כהונה מחזרת על אכסניא שלה ולא עלה עזרא מבבל עד שיחס עצמו ועלה דוק בקראי כרוך ותני ותשכח מרגניתא.
הרמ"ע מפאנו ז"ל – עשרה מאמרות מאמר חקור דין ח"ג פ"כ – עם פירוש יד יהודה

**י, ט – יין ושכר אל תשת אתה ובניך איתך
בנואכם אל אוהל מועד ולא תמותו חוקת
עולם לדורותיכם**

ג. כשמדברים אודות ענינים של משיח, ישנם כאלו החושבים שזהו – כלשון הגמרא⁵ – "הילכתא למשיחא". צריכים לדעת שאין הדבר כן. ויש על זה ראי' מוכחת מנגלה דתורה:
יש דיעה⁶ שכהן אסור לשתות רביעית יין בזמן הזה, כי במהרה יבנה בית המקדש, ושיכור אסור בעבודה.
להפיג השכרות של יין – יכולים ע"י שני אופנים: (א) שינה, (ב) שהי' כדי מיל.
השיעור של מיל הוא י"ח דקות. והשיעור היותר גדול במיל הוא כ"ד דקות.⁸
הרי ראי' ע"פ נגלה, שבמשך זמן מועט ("א קליינער וויילע"), פחות משיעור מיל, שזהו לכל היותר כ"ג דקות ונ"ט שניות, יכול לבוא משיח עם בית המקדש מוכן, כך שיוכלו מיד לגשת לעבודה...
תורת מנחם התוועדויות חלק יד – משיחות כ' מנחם אב ה'תשט"ו אות כ"ג

מאן ניהו ד' חרשי' אמר רב חמא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא זה משיח בן דוד ומשיח בן יוסף ואלי' וכהן צדק פירש"י כהן צדק שם בן נח וכו' ע"ש, ולהרב ניחא לפרש על אחד מן הכהנים מזרע אהרן שיהי' גלגול אהרן כמו עזרא וכדמסיק בסמוך.
(4) דוק בקראי כתיב עזרא בן זריה וגו', ותשכח מרגנית' שאהרן הכהן הוא עצמו עזרא והיינו בגלגול.
(5) סנהדרין נא, ב. וש"נ.
(6) ראה תענית יז, א. רמב"ם הל' ביאת מקדש פ"א ה"ז.
(7) עירובין סד, ב. שו"ע (ואדה"ז) או"ח סצ"ט ס"ב (ס"ג).
(8) שו"ע שם סתנ"ט ס"ב (ס"י).

**ט, א – ויהי ביום השמיני קרא משה
לאהרן ולבניו ולזקני ישראל**

א. ביחזקאל מ"ה: כה אמר אד' אלקים בראשון באחד לחדש תקח פר בן בקר תמים וחטאת את המקדש. פרש"י ז"ל פר בן בקר תמים הוא פר המלואים האמור בראש הענין ולימד כאן שזהו המלואים בא' בניסן, וכן תעשה בשבעה בחודש יש לומר כן תעשה כל שבעה וכן הוא אומר למעלה שבעת ימים יכפרו על המזבח עכ"ל.
וצריך לתת טעם למה במשכן היו המלואים קודם ניסן והשלימו ביום ר"ח ניסן שכן כתוב ויהי ביום השמיני שמיני למלואים, ולעתיד יתחילו בר"ח ניסן וישלימו בשבעה בו.
אמנם נלע"ד טעם נכון עם מה שפירשנו בדרוש לפ' שמיני שא"ל משה לאהרן ולבניו שמרו את האבל שבעת ימים עד שלא יגע בכס, כי יודע ה' דרך צדיקים שהיו ראויים לפגוע בהם מדת הדין ביום השמיני למלואים בחנוכת המשכן ולא רצה לערבב אותה השמחה, ולכן צוה שיעשו אבלות שבעת ימים קודם.
אך לעתיד שבלע המות לנצח ולא יהיו המלואים לטעם זה אלא לחנך הבית כמו שעשה שלמה המלך ע"ה שבעת ימים והיו ימי שמחה לכן יהיו המלואים מתחילים בר"ח ניסן וישלימו בשבעה בו. ועוד טעם אחר כי בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל וא"כ בר"ח ניסן שבו התחילה הגאולה ולא קודם יחנכו את המזבח וישלימו כסדרן.
גבול בנימין – ח"א דרוש ס"א

**ט, ז – ויאמר משה אל אהרן קרב אל
המזבח ועשה את חטאתך ואת עולתך וכפר
בעדך ובעד העם ועשה את קרבן העם וכפר
בעדם כאשר צוה ה'**

ב. בגאולת מצרים נתחנכה כהונה ע"י אהרן במלואים, ועולו בבל ג"כ הקריבו מלואים בימי עזרא,² ועתידים מלואים ליקרב בחנוכת הבית השלישי במהרה בימינו³ על
(1) ר' בנימין הכהן – תלמיד הרמ"ז.
(2) ועתידים מלואים וכו', כמפורש ביחזקאל.
(3) ע"י כהן צדק וכו', במסכת סוכה פ' החליל (דף נ"ב ע"ב) ויראני ארבעה חרשי'

המשך ביאור למס' יבמות ליום חמישי עמ' א

12 היה בעולמו.
13 **נמרא**
14 רב נחמן מביא שתי גירסאות בדברי המשנה ומפרש אותן: **אמר רב**
15 **נחמן, יש גורסים במשנתנו 'הראשונה יוצאה משום אשת אחיו**
16 **שלא היה בעולמו והשניה משום צרתה, ויש גורסים 'השניה**
17 **יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו והראשונה משום**
18 **צרתה: מאן דתני – מי שקורא 'ראשונה' לשרה שנפלה לפני לוי**
19 **שתי פעמים, לא משתבש – אינו טועה. וגם מאן דתני 'שניה' לשרה,**
20 **ולרבקה הוא קורא 'ראשונה, גם הוא לא משתבש. כי שתי**
21 **הגירסאות עולות בקנה אחד. מבארת הגמרא: מאן דתני**

1 לצרתה של שרה האסורה עליו משום ערוה. אבל אם לא בא
2 עליה, אלא עשה בה מאמר בלבד וכלומר, קידשה בקידושי כסף
3 או שטרן ואחר כך מת שמעון וציור בו, רבקה אשתו הישנה חולצת
4 ללוי ולא מתייבמת לו. לפי שאין המאמר קונה ביבמה אלא
5 מדרבנן, ואין שרה נחשבת לגמרי כאשתו של שמעון אלא
6 במקצת. לפיכך אף על פי ששרה פטורה מחליצה ויבום משום
7 שהיא אשת אחיו שלא היה בעולמו, מכל מקום רבקה חייבת
8 בחליצה מלוי, משום שמדאורייתא אינה צרת ערוה, שהרי
9 קידושי מאמר שקידש שמעון את שרה אינם דאורייתא. אבל
10 אינה מתייבמת, לפי שנעשית צרת ערוה מדרבנן על ידי המאמר
11 שעשה בשרה, ונאסרה עליו מדרבנן בצרת ערוה אשת אחיו שלא

59 באחים דמייחדי (המיוחדים) באבא ובאבא והם אחים מאב ואב.
60 על כן צריכא לגזירה שוה 'אחים' 'אחים' ללמד שדי באחים מן
61 האב בלבד, כבני יעקב שהיו מכמה אמהות.
62 מקשה הגמרא: והא מהיכא תיתי לומר שהאח האמור ביבום הינו
63 אח גם מאב וגם מאם, והלא יבום בנחלה תלא רחמנא, שנאמר
64 ביבם (דברים כה ה) 'יקום על שם אחיו' ויירש לבדו את נכסי אחיו
65 (להלן כד), והרי נחלה אינה אלא באחים מן האב ולא באחים מן האם
66 היא, ואם כן גם לולי הגזירה שוה בהכרח די באח מהאב ליבום.
67 מתרצת הגמרא: איצטריף לגזירה שוה משום דללקא דעתך אמינא,
68 הואיל ויבום חידוש הוא, דהרי קמשתרי (הותר) איסור ערוה של
69 אשת אח לנביה, אימא שלא נאמר אלא עד דמייחדי האחים גם
70 באבא אחד וגם באבא אחת. על כן צריכא לגזירה שוה להשמיענו
71 שדי באח מהאב.
72 נחלקו האמוראים בדין זיקת יבום, האם היא כאישות ומחמתה
73 נחשבת היבמה כאשת היבם לכמה דברים, או לא. וכן נחלקו
74 תנאים בדין זה. ששנינו להלן (מא). ראובן שמעון ולוי אחים, ונשא
75 לוי את רחל ומת ונפלה רחל לפני שני אחיו ליבום, וקידש ראובן
76 את לאה אחותה ונאסרה עליו רחל משום אחות אשה (ראה ציור),
77 לדברי רבי יהודה בן בתירא הסובר שיש זיקה, אסור ראובן
78 מדרבנן בלאה ארוסתו משום זיקת היבום שיש לו על רחל, והרי
79 היא כאחות אשתו. ותנאים אחרים חולקים עליו בדין זה. וכן
80 נחלקו תנאים במשנה בנדריים (עד) בנדרי יבמה, שרבי אליעזר
81 אומר שהיבם מפרם בין אם הוא אחד ובין אם הם שנים. ורבי
82 יהושע אומר, אם ישנו רק יבם אחד יפר, ואם הם שנים אינם
83 מפירים. ורבי עקיבא אומר שאף יבם אחד אינו מפר משום ש'אין
84 זיקה' ואינה נחשבת כאשתו או כארוסתו.
85 הגמרא מביאה את השיטה הסוברת 'אין זיקה': אמר רב הונא אמר
86 רב, שומרת יבם (יבמה) שפיתה קודם שהתייבמה ליבם, מותר
87 היבם באמה. ואף שאסור אדם בחמותו אף לאחר מיתת אשתו, אין
88 היבמה נחשבת מחמת זיקתה כארוסתו לאסור עליו את
89 קרובותיה.
90 מקשה הגמרא: הלא ממה שהתיר רב את אמה ליבם, אלמא קכבר
91 'אין זיקה', ואם כן לימא 'הלכה כדברי התנא האומר אין זיקה',
92 ולמה הוצרך לומר שהוא מותר באמה. מתרצת הגמרא: אי הוה
93 אמר רב הכי, הוה אמינא, הני מיילי שאין זיקה, דווקא בתרי (שני)
94 יבמים, שמאחר שאין ידוע למי מהם תודקק לבסוף אינה נחשבת
95 כאשתו של אף אחד מהם. אבל כהן יבם שבודאי לפניו היא נופלת
96 ליבום, יש זיקה, והיא נחשבת כאשתו לענין איסור קרובותיה. על
97 כן אמר רב שאפילו אם נפלה לפני יבם אחד בלבד אם מתה מותר
98 באמה.
99 שוב מקשה הגמרא: ולימא רב 'הלכה כדברי רבי עקיבא האומר אין
100 זיקה' אפילו ביבם חד, ואינו מפר את נדריה. מתרצת הגמרא: אי
101 אמר רב הכי, הוה אמינא שאפילו מחיים של היבמה הוא מותר
102 באמה קודם שחלצה. קמשמע לן רב, שדווקא לאחר מיתה של
103 היבמה אין – הרי הוא מותר באמה, אבל מחיים לא הותר באמה,
104 משום דאסור לבטל מצות יבמין, ואם ישא את אמה תיאסר עליו
105 היבמה באיסור ערות בת אשתו ותפטר מיבום וחליצה.
106 מקשה הגמרא: תנן (מט), יבמתו שפיתה מותר באחותה. ומשמע
107 באחותה אין – הוא מותר, משום שאף אחות אשתו מותרת לאחר
108 מיתת אשתו, אבל באמה לא הותר משום שחמותו אסורה אף
109 לאחר מיתת אשתו, ולא כדברי רב.
110 מתרצת הגמרא: הוא תדין דאחר שמתה מותר אפילו באמה, ואידי
111 דתנא (אגב ששנינו) ברישא אשתו שפיתה מותר באחותה' שדווקא
112 באחותה אין – מותר, אבל באמה לא הותר משום דהוה לה איסורא
113 דאורייתא של חמותו שנאסרה אף לאחר מיתת אשתו, על כן תנא
114 נמי בספא לגבי יבמתו שמתה 'מותר באחותה', אבל הוא הדין
115 באמה.
116 הגמרא מביאה את השיטה הסוברת 'יש זיקה': רב יהודה אמר,

1 לשרה 'ראשונה' לא משתבש, משום דמאי 'ראשונה', שרה
2 הראשונה לנפלה, שהרי נפלה ללוי לאחר מיתת ראובן, ואילו
3 רבקה נפלה לפניו רק במיתת שמעון. ומאן דתני לשרה 'שניה' גם
4 כן לא משתבש, משום דמאי 'שניה', שניה לנשואין אצל שמעון
5 שהיה נשוי לרבקה לפני שייבם את שרה.
6 מקשה הגמרא: וכי מי לא עסקינן גם באופן דקודם יבם שמעון את
7 שרה ואחר כך בנס את רבקה, ובאופן זה אין שרה שניה לנשואין.
8 מסיקה הגמרא: אלמא מאי 'שניה', שניה בנשואין, שנישאה שתי
9 פעמים, שנישאה לראובן ואחר כך התייבמה לשמעון.
10 הגמרא חוזרת לדין משנתנו ושואלת: אשת אחיו שלא היה בעולמו,
11 היכא פתיבא שאינה מתייבמת. משיבה הגמרא: אמר רב יהודה
12 אמר רב, למדנו זאת ממה דאמר קרא (דברים כה ה), 'כי יבשו אחים
13 יחדו', ויחדו' משמע דווקא אחים שהיתה להם ישיבה אחת בעולם,
14 פריט לאשת אחיו שלא היה בעולמו שמת קודם שנולד שאינה
15 מתייבמת. ועוד יש לדרוש מ'יחדו', שיבום הוא רק באחים מן האב
16 המייחדיים בנחלה ויורשים זה את זה, פריט לאחיו מן האם שאינו
17 יורשו.
18 הגמרא מביאה מקור אחר לדין האמור: רבא אמר, מה שיבום נוהג
19 דווקא באחיו מן האב, לילף (ללמד) בגזירה שוה 'אחוח' 'אחוח'
20 מקני יעקב. שנאמר כאן 'כי יבשו אחים', ונאמר שם (בראשית מב לב)
21 'שנים עשר אנהנו אחים בני אבינו', מה לחלן אחים מן האב היו ולא
22 מן האם, אף כאן ביבום דווקא אחים מן האב ולא מן האם.
23 מקשה הגמרא: וליילף (ונלמד) יבום באחים מן האם בגזירה שוה
24 'אחוח' 'אחוח' מערייות, שהרי נאמר (ויקרא יח טו) 'ערוה אשת אחיך
25 לא תגלה' ואף אשת אח מן האם בכלל זה. מתרצת הגמרא: דנין
26 'אחים' שנאמר ביבום מ'אחים' שנאמר בבני יעקב, ואין דנין 'אחים'
27 מ'אחיו' האמור בעריות.
28 מקשה הגמרא: מאי פיקא מינה בין 'אחים' ל'אחיו', ותתנא דבי רבי
29 ישימעאל, לאחר שבווע ראשון של הסגר בית המנוגע נאמר (ויקרא יד
30 טו) 'ישב הבחן', ולאחר ההסגר השני נאמר (שם יד מד) 'זכא הבחן'.
31 ויש לדרוש בגזירה שוה 'ושב' 'ובא' שדיניהם שוים, משום שזו היא
32 שייכה זו היא ביאה ומשמעות אחת להם. ואם כן יש ללמוד אף
33 בגזירה שוה 'אחים' מ'אחיו' שמשמעותם דומה.
34 מתרצת הגמרא: הני מיילי שאפשר לדרוש גזירה שוה באופן זה,
35 היכא דליכא מדי דמי ליה – שאין לנו תיבה אחרת השווה לתיבה
36 הראשונה, אבל היכא דאיכא מדי דמי ליה, מדמי ליה לפינן –
37 היכן שישנה תיבה אחרת שוה יש לנו ללמוד ממנה ולא מהתיבה
38 הדומה רק במשמעותה.
39 מקשה הגמרא: וליילף יבום בגזירה שוה 'אחוח' 'אחוח' מ'אחים'
40 האמור בדברי אברהם ללוט, דכתיב (בראשית יג ח) 'כי אנשים אחים
41 אנהנו', ויבם אדם אף את אשת אחי אביו, שהרי לוט היה בן אחיו
42 של אברהם, והכתוב קוראם אחים.
43 מתרצת הגמרא: מסתברא שפני יעקב שנאמר בהם 'אחים' הוה
44 ליה למילף על יבום ולא מ'אחים' שנאמר בלוט, משום דפני –
45 ש'אחים' שבבני יעקב מיותר, דמדתיה ליה למכתב 'שנים עשר
46 עבדי בני אבינו', וכתב 'אחים בני אבינו', שמע מינה לאפנויי –
47 שבא ליתרה כדי לדרוש ממנה גזירה שוה זו.
48 הגמרא מפרשת ששתי הדרשות האמורות נצרכות זו לזו:
49 ואיצטריך למכתב 'אחים', ואיצטריך למכתב 'יחדו'. משום דאי כתב
50 רחמנא רק 'אחים', הוה אמינא לילף יבום בגזירה שוה 'אחוח' 'אחוח'
51 מלוט, ולרבות אף את אשת בן האח ליבום. וכי תימא שאין ללמוד
52 מלוט משום דלא מפני (שאינו מיותר), לאי (לא כן הוא), אלא
53 באמת אפנויי מפני (מיותר), דמתנה ליה למכתב 'אנשים רעים'
54 (חברים) וכתב 'אנשים אחים', שמע מינה לאפנויי – שבא הכתוב
55 ליתר תיבה זו לגזירה שוה. על כן כתב רחמנא ביבום 'יחדו', ללמד
56 שאין יבום אלא באחים מן האב המייחדיים בנחלה ונחלים יחד
57 אותה ירושה. מה שאין כן בבן אחיו שאינו חולק עמו אותה
58 ירושה. ואי כתב רחמנא רק 'יחדו', הוה אמינא שאין יבום אלא

ילקוט לוי יצחק על התורה

מז

לדעת עליון כמ"ש בל"ת להאריזו"ל פ' שמות בפסוק כי סר לראות, משא"כ יעקב זכה רק לדעת תחתון כמ"ש, ועיין ג"כ בע"ח שער¹⁵ דרושי הצלם דרוש ב' בכללים של חו"ג כלל י"ז.

לקוטי לוי יצחק, הערות לזוהר שמות-דברים עמוד לד

* * *

צפורה אשת משה, היא בחי' לאה, כידוע מ"ש במשה וישב משה לשפוט את העם ר"ת לאה כמ"ש בספר הליקוטים (מהשמונה שערים של הרח"ו ז"ל) בפסוק זה עי"ש.

צפורה ע"ד צפור¹⁶ שיושבת בראש ההר, והוא בחי' הד'¹⁷ דקשר דתפילין של ראש שעומד למעלה, ולאה עומדת לנגד דעת¹⁸ דו"א. ולאה היא¹⁹ הגדולה והבכירה. לקוטי לוי יצחק, הערות לזוהר שמות-דברים עמוד רכד

הוא ע"ד השמות הוי' ואלקים ע"ש, הרי שיעקב הוא ע"ד שם אלקים, וידוע שמוחין דקטנות⁹ הם שמות אלקים, וישראל שהוא ע"ד שם הוי', הוא כמו בחי' משה כמובן מהלקוטי תורה¹⁰ פ' ויחי בפסוק ויתחזק ישראל, וע"ש ג"כ בתהלים בפסוק¹¹ ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל, ומוחין דגדלות הם שמות הוי',

זהו שלמשה נתגלה שם¹² הוי' ולא ליעקב אם שהי' בחיר שבאבות, כמ"ש¹³ ושמי הוי' לא נודעתי להם, ולמשה נתגלה זה, ועיין ברש"י שם לא נכרתי להם במדה אמתית שלי ע"ש. ומשה זכה לזה¹⁴ כי משה זכה

9 ויחי מב, ב. וז"ל: דע כי בקטנות נק' ז"א יעקב כמ"ש מי יקום יעקב כי קטן הוא וכו', ומשה זכה בחייו מה שזכה ישראל אחר מיתה לכן היה יעקב קטן בחייו וכו', אבל בשעת פטירתו נתעלה וכו'.

והנה משה גי' ג' פעמים חזק שהוא נגד ג' מיני מוחין עיבור יניקה גדלות, לכן עתה שזכה יעקב למדרגת משה נא' ויתחזק ישראל. עי"ש.

10 וז"ל: ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל (תהלים עח, ה), הנה כבר ידוע כי ז"א נקרא ישראל מן החזה ולמעלה, ומחזה ולמטה מתחיל בחי' יעקב... בסוד נובלת חכמה שלמעלה תורה וכו'.

וז"ש ויקם עדות ביעקב כי יעקב שהוא חלק התחתון שהוא עדות של התורה שלמעלה ממנו צריך יעקב קימה להעלותו למעלה, אבל תורה שם בישראל היינו תורה שהוא יסוד אבא שם תמיד בחלק הנקרא ישראל שם ממש תמיד נקרא תורה אבל ביעקב אמר קימה שהוא למטה עי"ש.

11 תהלים עח, ה.

12 ראה לקוטי שיחות חלק לא ע' 23 ואילך.

13 שמות ו, ג.

14 ראה לקמן סי' מג.

15 שער כה.

16 צפורה מלשון ציפור, מה ציפור פורח למעלה, אף ציפורה בחי' לאה הגדולה.

17 דמשה ביקש מהקב"ה, הראני נא את כבודך (שמות לג, יח), והקב"ה השיבו וראית את אחורי, ודרשו חז"ל (ברכות ז, א) הראה הקב"ה למשה קשר של תפילין. וראה לקמן סי' צו. דתפילין של ראש הוא בחי' לאה, ותפילין של יד בחי' רחל עי"ש.

18 דעת דד"א: ראה תניא פרק מא. לקמן סי' צה, הערה 12.

19 ראה ילקוט לוי יצחק עה"ת חלק ב' סימן יז.

המשך ביאור למס' יבמות ליום ראשון עמ' ב

7 שהרואה את מי שבטל ממלאכה אומר, מלאכה הוא דלית ליה
8 [שאינן לו] לעשותה, ואינו תולה את סיבת הדבר באיסור, אבל
9 במגילה נראה הדבר כשתי תורות.
10 אמר לו רבי יוחנן: והא פית שמאי מתירין את הצרות להתייבם
11 ללאחים וכן נהגו תלמידיהם, ובית הלל אוסרים אותן וכן נהגו
12 תלמידיהם, ואין בכך משום לא תתגודדו.

1 השיבו רבי יוחנן: וכי הָתָם בעשיית מלאכה לָאו אוסרין הוּא,
2 וְהָתָנּוּ בפסחים (שם) (פְּלִילָה) של י"ד ניסן, פִּית שְׂמַאי אוסרין לעשות
3 מלאכה, וְבֵית הֶלֶל מְתִירִין. הרי שהוא דין איסור, ובמקום שלא
4 עשו מלאכה פסקו כבית שמאי, ואילו במקום שעשו פסקו כבית
5 הלל, ומכל מקום אין בכך משום לא תתגודדו.
6 אָמַר לִיָּה ריש לקיש, הָתָם אין הדבר נראה כשתי תורות, משום

המשך ביאור למס' יבמות ליום חמישי עמ' ב

8 ורבי יהודה בן בתירא סובר 'יש זיקה' אף בשני אחים, שהרי אמר
9 'אומרים לו לזה שקידש את אחות זקוקתו, המתן עד שיעשה אחיך
10 מעשה' וייבם את היבמה ויפקיע ממנה את זיקתה אליך, ואז תהיה
11 מותר בארוסתך. ואם כן די שיאמר רב יהודה שהלכה כמותו.
12 מתרצת הגמרא: אָלֵא, אִי אָמַר רב יהודה הָכִי, שהלכה כדברי
13 האומר יש זיקה,

1 שוֹמְרֵת יָבָם שְׂמֵתָה, אָסוּר היבם בְּאֵמָה. מקשה הגמרא: אָלֵא קָבָר
2 'יש זיקה', ואם כן לָמָּא 'הִלְכָה בְּדַבְרֵי הָאוֹמֵר יש זיקה', וממילא
3 ישתמע שאסור באמה. מתרצת הגמרא: אִי הָוָה אָמַר הָכִי, הָוָה
4 אָמִינָא הִנֵּי מִילֵי בְּחַד יבם, אָכֵל בְּתָרֵי יבמים אִין זיקה, משום שאין
5 ידוע למי מהם תזדקק לבסוף, על כן הוצרך רב יהודה לאסור את
6 אמה בין ביבם אחד ובין בשני יבמים.
7 דוחה הגמרא: וְהָא כִּי פְּלִיגֵי התנאים בזיקה, בְּתָרֵי יבמים פְּלִיגֵי,